

TAVUK ETİ

Ocak 2021

Dünya Tavuk Eti Verileri (bin ton)

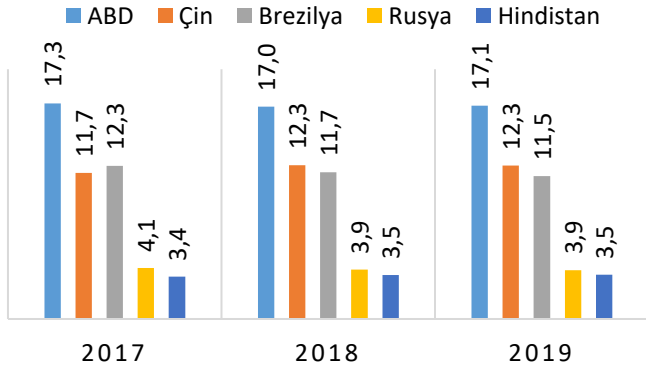
	2015	2016	2017	2018	2019	Değişim ² (%)
Üretim	103.777	106.737	110.857	115.013	118.017	2,6
Tüketim ¹	102.177	105.240	109.144	113.294	116.324	2,7
İthalat	11.216	11.829	12.161	12.607	12.869	2,1
İhracat	12.816	13.326	13.874	14.326	14.562	1,6

Kaynak: FAO 1/TEPGE Hesaplamaları (Erişim Tarihi: 11.01.2021), 2/Verisi bulunan son iki yılın değişimini göstermektedir.

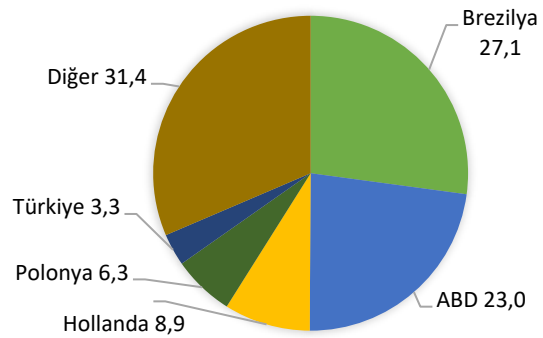
Dünya tavuk eti üretimi 2019 yılında bir önceki yıla göre %2,6 oranında artarak 118 milyon tona ulaşmıştır. Bu üretimin %17,1'i ABD, %12,3'ü Çin ve %11,5'i Brezilya'da gerçekleşmiş olup, bu 3 ülke toplam üretimin %40,8'ini karşılamıştır. Türkiye ise %1,8'lik pay ile dünya tavuk eti üretiminde 11. sırada yer almıştır. İlk 10 üretici arasında en büyük artışın %6,5 ile Arjantin ve %4,1 ile Meksika'da olduğu görülmüştür. Dünya tavuk eti ihracatı 2019 yılında bir önceki yıla göre %1,6 oranında artarak 14,6 milyon tona ulaşmıştır. İhracatta lider konumda olan Brezilya toplam dünya ihracatının %27,1'ini gerçekleştirirken, üretimde ilk sırada yer alan ABD %23,0 ile ihracatta ikinci sırada yer

almıştır. Dünya tavuk eti ihracatının tam olarak yarısı bu iki ülke tarafından gerçekleştirilmiştir. Dünya tavuk eti ihracatında bir önceki yıl yedinci sırada olan Türkiye ise 2019 yılında beşinci sıraya yükselmiştir. 2019 yılında tavuk eti ihracatı Hong Kong'da %44,8 ve Belçika'da %15,3 oranında azalırken, Tayland'da %16,6 ve Polonya'da %13,3 oranında artmıştır. Dünya tavuk eti ithalatı 2019 yılında bir önceki yıla göre %2,1 oranında artarak 12,9 milyon tona ulaşmıştır. Meksika dünya tavuk eti ithalatında %6,7 pay ile lider konumda iken, Çin %6,1 ve BAE %5,2 paya sahiptir. Başlıca ithalatçı ülkeler arasında en büyük artış oranları %55,2 ile Çin'de ve %13,2 ile BAE'de görülmüştür.

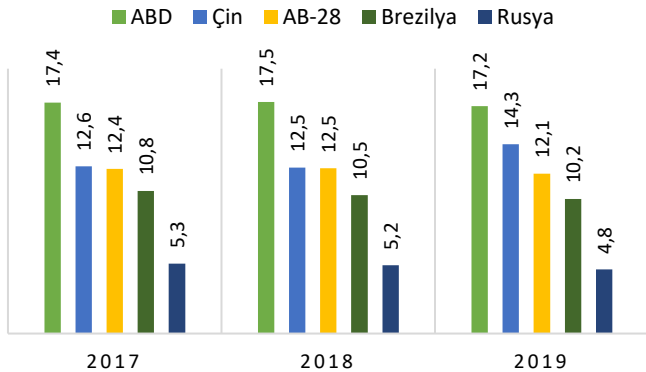
Tavuk eti üretiminde önemli ülkeler (%)

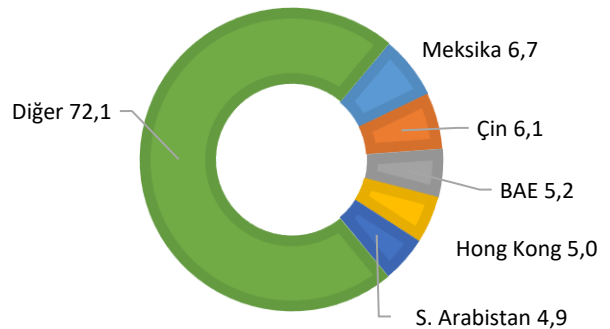
Ülkelere göre dünya tavuk eti ihracatı (2019, %)

Tavuk eti tüketiminde önemli ülkeler (%)

Ülkelere göre dünya tavuk eti ithalatı (2019, %)

Türkiye’de 2019 yılında 2,1 milyon ton tavuk eti üretimi ve 440 bin ton tavuk eti ihracatı gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de artış eğiliminde olan tavuk eti üretiminde, 2016 yılından sonra 2019 yılında ikinci kez düşüş (%0,8) yaşanmıştır. 2019 yılında üretimdeki durgunluğun en önemli nedenleri, Türkiye’de 2018 yılından beri yaşanan döviz kurlarındaki dalgalanmalar ve buna bağlı olarak yüksek yem fiyatları ile kesimhanelerdeki ek kapasite eksikliğidir. Tavuk eti sektörünün büyümeye devam etmesi için ihracatın düzenli bir şekilde devam etmesi büyük önem taşımaktadır. 2020 yılında döviz kurlarındaki dalgalanmalara bağlı sorunlar

devam ederken COVID-19 salgının yol açtığı ekonomik sorunlar sektörü olumsuz şekilde etkilemektedir. Ayrıca Suudi Arabistan’ın 15 Kasım 2020 itibarıyla Türkiye’den tavuk eti ithalatına yasak getirmesi sektördeki önemli sorunlardan biri olmuştur. 2020 yılı gerçekleşen 11 aylık üretim ve ihracat miktarları incelendiğinde, bir önceki yılın aynı dönemine göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Irak hükümetinin öngörülemez kararları, Suudi Arabistan’ın uyguladığı yasak ve COVID-19 salgınına rağmen 2020 yılı tavuk eti ihracatının bir önceki yılı geride bırakacağı tahmin edilmektedir.

Türkiye Tavuk Eti Verileri (ton)

	2016	2017	2018	2019	2020 ⁴	Değişim ⁵ (%)
Üretim	1.879.019	2.136.733	2.156.669	2.138.449	1.954.530	-0,8
Tüketim ¹	1.564.701	1.735.755	1.709.150	1.699.984	1.516.570	-0,5
İthalat ^{2,3}	85	2.752	5.845	1.119	1.413	-80,9
İhracat ²	314.402	403.731	453.366	439.586	439.373	-3,0
Kişi başına tüketim (kg) ¹	20,4	22,3	21,6	21,3	-	-1,4

Kaynak: TÜİK (Erişim: 13.01 2021) ¹/TEPGE hesaplamasıdır ²/020711, 020712, 020713, 020714 GTİP alınmıştır. ³/Türkiye’nin tavuk eti ithalatı bulunmamakta olup; mevcut veriler iptal ve iadelerden oluşmaktadır. ⁴/2020 yılı 11 aylık veridir. ⁵/2018-2019 değişimi göstermektedir.

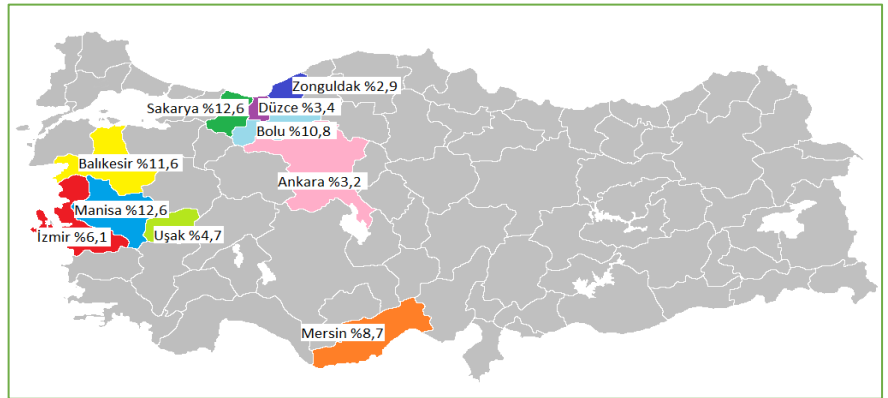
Tavuk eti üretimi;

Türkiye’de 2019 yılında 343 milyon adete ulaşan tavuk sayısı, kümes hayvanlarının %98,2’sini oluşturmaktadır. 2018 yılında 229,5 milyon ile en yüksek seviyesine ulaşan et tavuğu sayısı 2019 yılında bir önceki yıla göre %3,3 oranında azalarak 221,8 milyon adede düşmüştür. Kümes hayvan sayısının %63,6’sını et tavuğu oluşturmaktadır.

Türkiye’de tavuk eti üretimi ve kesilen tavuk sayısı 2018 yılında tarihinin en yüksek seviyesine ulaşırken 2019 yılında azalış göstermiştir. Bir önceki yıla göre %0,8 oranında azalan Türkiye tavuk eti üretimi; 2019 yılında 2,1 milyon tona düşmüştür. Kesilen tavuk sayısı ise bir önceki yıla göre %1,7 oranında azalarak 1,2 milyar adet olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı Ocak-Kasım

dönemi tavuk eti üretim miktarı 2 milyon tona yaklaşmış olup, 2019 yılı aynı dönem üretim miktarından %0,02 daha fazladır.

Et tavuğu sayısı bölgeler bazından incelendiğinde, 2019 yılında Doğu Marmara ve Ege Bölgesi’nin toplamda %59,8 paya sahip olduğu görülmektedir. Doğu Marmara %33,5 ile et tavuğu sayısı bakımından lider konumdayken, Ege Bölgesi %26,3 ve Batı Marmara %14,3 paya sahiptir. 2019 yılında et tavuğu sayısının yarısından fazlası (%56,4) beş ilde toplanmıştır.

Türkiye’de Tavuk Eti Destekleme Politikaları

2018 yılı Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu Kararı’na göre ihracat iadesi yardımları kümes hayvanları etleri için ton başına 430 TL, işlenmiş ve konserve edilmiş ürünler için ise ton başına ise 550 TL olarak belirlenmiştir. 2020 yılında da aynı karar geçerli olup kümes hayvanları etinden hazırlanmış veya konserve edilmiş ürünlerin 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren gerçekleştirilecek ihracatına ilişkin ihracat iadesi yardımları ödemeleri yapılmamaktadır. 2020 yılında IPARD kapsamında, kanatlı eti üreten tarımsal işletmelerin fiziki varlıklarına yönelik yatırımlara %50-70, ürünlerin işlenmesi ve pazarlanmasına yönelik olanlara ise %40-50 hibe verilmektedir. EPDK’nın 2019 yılı 8468 sayılı kararı ile etlik tavuk kümesi, damızlık kümesi ve kuluçkahane işletmeleri sanayi grubu kapsamına alınmış ve indirimli elektrikten faydalanması sağlanmıştır.

Tavuk eti ihracatı: Dünya tavuk eti ihracatında 2018 yılında yedinci sırada yer alan Türkiye, 2019 yılında beşinci sıraya yükselmiştir. 2019 yılında üretilen tavuk etinin %21'i ihraç edilmiştir.

Kanatlı sektöründe ihracatçı konumda olan Türkiye'nin 2019 yılında yapmış olduğu 457 bin tonluk kanatlı eti ihracatının %96,2'sini tavuk eti oluşturmuştur. Türkiye'nin tavuk eti ihracat miktarı 2018 yılında tarihinin en yüksek seviyesine ulaşırken, 2019 yılında düşüşe geçtiği görülmektedir. Tavuk eti ihracat miktarı 2019 yılında bir önceki yıla göre %3,0 oranında azalarak 440 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

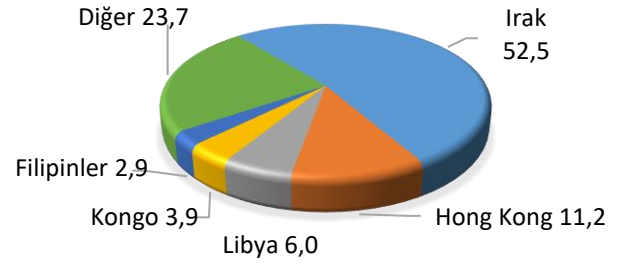
2019 yılında gerçekleştirilen 440 bin tonluk tavuk eti ihracat miktarının %53,8'i Irak'a yapılmıştır. Hong Kong (%8,4), Libya (%4,7), Kongo (%4,2) ve Angola (%2,6) 2019 yılı tavuk eti ihracatında pay sahibi olan diğer önemli ülkelerdir.

Türkiye kanatlı eti ihracat değeri 2019 yılında 571 milyon dolar olup, %95,2'sini tavuk eti oluşturmuştur. 2019 yılında 544 milyon dolara ulaşan tavuk eti ihracat değeri, bir önceki yıla göre %1,2 oranında azalış göstermiştir.

2020 yılı ilk 11 aylık dönemde tavuk eti ihracat miktarı 439 bin tona yaklaşmış olup, bu miktar 2019 yılı aynı dönem ihracat miktarından %6,8 daha fazladır. Ancak 2020 yılı Ocak-Kasım dönemine ait ihracat değeri ise 453 milyon dolar olup, bir önceki yılın aynı dönemine göre %11,6 daha azdır. Bu durum ihracat fiyatlarında düşüş olduğunu göstermekte olup, bunun en önemli sebepleri döviz kurlarında meydana gelen dalgalanmalar ve COVID-19 salgını nedeniyle uygulanan kısıtlamalardır.

2020 yılı 11 aylık dönemde gerçekleşen 439 bin tonluk tavuk eti ihracatının %52,5'i Irak'a, %11,2'si Hong Kong'a ve %6,0'ı Libya'ya yapılmıştır. 2020 yılı 11 aylık dönemde tavuk eti ihracatında bir önceki yılın aynı dönemine göre en büyük artış, ihracatı 4,7 katına çıkan Filipinler'dedir. Aynı dönemde Libya'da %58,9, Gürcistan'da %35,2 ve Hong Kong'da %34,2 ihracat artışı olmuştur.

Türkiye'nin tavuk eti ihracatında önemli ülkeler (2020, %)

2020 yılı 11 aylık verisidir.

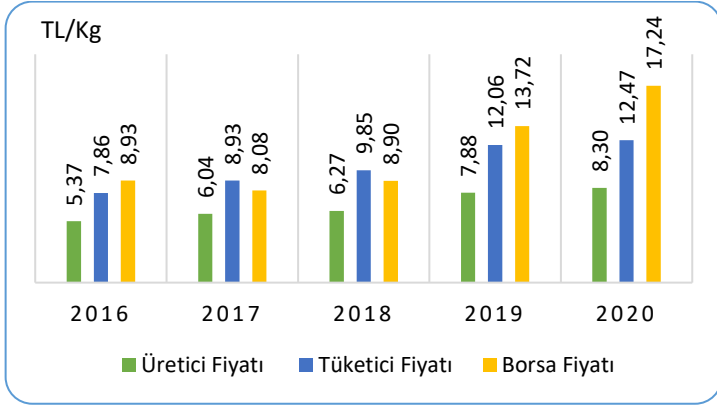
Başta Suriye ve Irak olmak üzere Orta Doğu ülkelerinde yaşanan ekonomik krizler ile ulaşım sıkıntıları, 2015 yılından bu yana Türkiye kanatlı ihracatının gelişimi önünde en önemli engeller olmuştur. Ayrıca Irak'ın ulusal sanayiye ve yerel üretimi korumak amacıyla 2018 yılından itibaren ekstra vergiler uygulaması ve 2019 yılı Mayıs ayından itibaren kanatlı ve ürünlerinin ithalatına yasak getirmesinin yanı sıra 2020 yılında Suudi Arabistan'ın getirdiği ithalat yasağı Türkiye tavuk eti ihracatını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu yasaklar mevcut haliyle Türkiye tavuk eti ihracatını büyük ölçüde etkilemese de gelecek potansiyeli bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu sıkıntıların yanı sıra 2020 yılında COVID-19 salgını nedeniyle alınan tedbirler ihracatın yavaşlamasına neden olmuştur. Tüm bu olumsuzlukların yanında 2020 yılı 6 Kasım itibarıyla Çin Halk Cumhuriyeti'nin kapılarını Türkiye'ye açması ve bu tarihte ilk kez tavuk eti ihracatı yapılmaya başlanması sektör açısından önemli bir gelişme olmuştur.

Tavuk eti ithalatı: Türkiye'nin tavuk eti ithalatı bulunmamakla birlikte, 2020 yılı 11 aylık dönemdeki 1,4 bin tonluk tavuk eti ithalatı, sınırda gerçekleştirilen iade ya da iptal işlemlerinden kaynaklanmaktadır. Türkiye'de ithalatın önüne geçilmesi amacıyla yüksek kanatlı eti tarifeleri uygulanmaktadır. Ancak, Türkiye kanatlı sektörü damızlık hayvan materyali bakımından dışa bağımlıdır. Türkiye, günlük civcivleri ve kuluçkalık yumurtaları çoğunlukla İngiltere ve Kanada'dan ithal etmektedir.

Tavuk eti tüketimi: 2019 yılında kişi başına eti tüketimi bir önceki yıla göre %1,4 oranında azalarak 21,3 kg olmuştur. 2019 yılında tüketici fiyatlarındaki %22'lik artışın, tüketimdeki bu düşüşün sebeplerinden biri olduğu söylenebilir.

Yem Hammaddeleri

Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçılar Birliği Derneği verilerine göre Türkiye'de kanatlı hayvancılık sektörü üretim maliyetinin en büyük kısmını %66 oran ile yem gideri oluşturmaktadır. Türkiye Yem Sanayicileri Birliği verilerine göre 2019 yılında üretilen kanatlı yemi miktarı 10 milyon ton olup, %53,4'ünü broiler yemi oluşturmaktadır. Broiler yemi miktarı bir önceki yıla göre %1,1 oranında artarak 5,4 milyon tona ulaşmıştır. Bu yemlerin ana girdisi mısır ve soya fasulyesidir. Türkiye'de mısır üretimi 2019 yılında bir önceki yıla göre %5,3 oranında artarak, 6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılı mısır ithalatı %69,3 artarak 3,6 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Soya fasulyesi üretimi bir önceki yıla göre %2,7 artarak 2019 yılında da 150 bin tona ulaşmıştır. 2019 yılında ithal edilen soya fasulyesi miktarı ise 2,6 milyon ton olup bir önceki yıla göre %0,9 azalmıştır.

Kaynak: TÜİK, HAYGEM, Manisa Ticaret Borsası

2020 yılı tavuk eti üretici fiyatı Aralık ayında bir önceki aya %1,2, bir önceki yılın aynı ayına göre %30,1'lik artışla 8,32 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı tüketici fiyatı ise, Aralık ayında bir önceki aya %5,5, bir önceki yılın aynı ayına göre %28,3'lük artışla 14,48 TL/kg olmuştur. 2020 yılında tavuk eti borsa fiyatı Aralık ayında; bir önceki aya göre %4,6'lık azalış, bir önceki yılın aynı ayına göre ise %32,3 artışla 16,54 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında ortalama borsa fiyatı bir önceki yıla göre %25,7 artmıştır.

	2016	2017	2018	2019	2020
Tavuk Eti (TL/kg) ¹	5,37	6,04	6,27	7,88	8,30
Etlik Piliç Yemi (TL/kg)	1,19	1,38	1,79	2,08	2,72
Full Fat Soya (TL/kg)	1,39	1,61	2,32	2,38	3,32
Mısır (TL/kg)	0,73	0,84	0,95	1,17	1,45
1 kg tavuk eti ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Tavuk Eti/ Etlik Piliç Yemi	4,51	4,38	3,50	3,79	3,05
Tavuk Eti/ Soya	3,86	3,75	2,70	3,31	2,50
Tavuk Eti/ Mısır	7,36	7,19	6,60	6,74	5,72

Kaynak: TÜRKİYEM-BİR ve TOB verilerinden TEPGE hesaplamaları

Tavuk Eti Girdi Pariteleri

2020 yılında paritelerin azaldığı görülmekte olup, en büyük azalış tavuk eti/soya paritesindedir. Bu durum yem hammadde fiyatlarındaki artışın üretici fiyat artışının oldukça altında kalmasından kaynaklanmaktadır.

2019 yılında 1 kg tavuk eti ile 3,79 kg etlik piliç yemi alınabilirken, 2020 yılında 3,05 kg alınabilmektedir. 2020 yılında 1 kg tavuk eti ile alınabilecek soya miktarı 2,50 kg, mısır miktarı ise 5,72 kg'dır.

GENEL DEĞERLENDİRME

Dünya'da 2020 yılında COVID-19 ile ilgili ekonomik zorluklar, lojistik sıkıntılar ve kilitlenmeler ile yemek servislerindeki talepteki keskin düşüşün birleşimi ticarete küresel bir gerilemeye yol açmıştır. 2020 yılının sonu itibarıyla Çin dışındaki ülkelerin COVID-19 ile ilgili ekonomik problemlerinde düzelme olmakla beraber, yemek servislerinde talep arttıkça küresel et ithalatının büyük ölçüde toparlandığı görülmektedir. 2020 yılında Çin'de Afrika Domuz Ateşi hastalığına bağlı olarak domuz eti açığının yurtiçinde et fiyatlarının yükselmesine yol açmasından dolayı tavuk eti ithalatının %60 oranında artması beklenmektedir. 2021 yılında ise Çin'in tavuk eti talebinde yumuşama olacağı öngörülmektedir. Küresel üretimin ve ihracatın 2021 yılında %2 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

2019 yılında dünya tavuk eti üretiminde 11. sırada yer alan Türkiye, ihracatta beşinci sıraya yükselmiştir. 2020 yılında

üretimin yüksek olduğu Mart ve Nisan aylarında COVID-19 salgınıyla karşı karşıya kalan Türkiye'de, otel ve restoranların kapatılması gibi önlemler, stokların artmasına yol açmıştır. Ayrıca Türkiye'de 2020'deki döviz kurlarında meydana gelen dalgalanmalar ve yüksek yem fiyatları üretimin yavaşlamasına neden olmuştur. 2020 yılının sonuna gelindiğinde tavuk eti talebinin ve yem fiyatlarının artması ile tavuk eti fiyatlarının yükseldiği görülmektedir.

2020 yılı sonunda Suudi Arabistan'ın Türkiye'den tavuk eti ithalatını yasaklaması, Irak ile yaşanan ihracat sıkıntıları, yeni pazar bulmada yaşanan zorluklar nedeniyle ihracat artışının durma noktasına geldiği görülmektedir. Bununla birlikte 2020 yılının sonunda önemli tavuk eti ithalatçılarından olan Çin'e ihracat yapılmaya başlanması sektör açısından büyük bir gelişmedir.

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ (TEPGE)

Enstitümüz tarım, gıda, çevre ve kırsal kalkınma konularında ekonomik araştırmalar yaparak ve/veya yaptırarak başta T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı olmak üzere, kamu ve özel sektörde karar alıcı birimleri bilgilendirmeyi, böylece araştırma sonuçlarına dayalı politikalarla/kararlarla ülke tarımının gelişimine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Bilgi çağının gereklerini yerine getirebilen, konusunda üzerine düşen görevleri yapmaya yetkin ve güçlü bir kurumsal yapıya ulaşmayı hedeflemektedir.

<https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge>

Bilgi için: Zehra ÇİÇEKGİL, zehra.cicekgil@tarimorman.gov.tr, +90 312 2875833